

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben hához kordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 Szombat utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kóriratokat visszafelé nem
 vagy megőrzésére nem vállalunk.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 1.

Ottó főherceg halála.

A Habsburgok ősi házának gyásza van: egyik daliás tagja, *Ottó* főherceg meghalt.

Ismeretes a főherceg neve Magyarországon is. Mikor *Ferenc Ferdinánd* házassága befejezett tényé vált, *Ottó* főherceg személye épp úgy előtérbe lépett, mint ahogy előtérbe lépett pár évvel előbb, *Ferenc Ferdinánd* «súlyos betegsége» idején. Majd szerepet cserélt a két testvér: *Ferenc Ferdinánd* neve kezdett mind nagyobb súlyjal esni a lathá, ellenben *Ottó* főherceg gyógyíthatlan, súlyos betegségéről kelt szárnyra félnk, majd mindegyre határozottabb hir.

A főherceg utóbbi időben kénytelen volt a katonai szolgálattól is visszalépni, hogy csak a gyógyulást keresse. Pedig még mindössze negyvenegy esztendő volt.

Hiába. Tegnapelőtt hirtelen lélegzési nehézségei támadtak, fővette az utolsó kenet szentségét s rövid szenvedés után meghalt.

Ottó főherceg halála folytán fiára, *Károly Ferenc József* főhercegre irányul a nemzet tekintete. Az ifjú főherceg, aki most 19 éves, emberi számítás szerint valamikor Magyarország királya, tőlünk távol, a prágai egyetemen nevelkedik. Atyja halálhíre is ott érte, a mint hogy

Ottó főherceg mellett halála percében nem volt senki más, mint a mostoha anyja.

*Károly Ferenc József*ről nem sokkal többet tudunk, mint atyjáról. Annyi bizonyos, hogy a trónörökös személye körül előforduló megdöbbentő sorsfordulatok aggodalmas képekkel festik tele a jövő titokzatos fátyolát.

A hivatalos lap a főherceg haláláról.

A hivatalos lap tegnapi száma, mely gyászkeretben jelent meg, *Ottó* királyi herceg haláláról a következő gyászjelentést hozza:

Ottó főherceg ur 6 cs. és kir. fensége tegnap, folyó hó 1-én este 6 órakor csendesen elhunyt az Urban.

Hosszabb szenvedés után, férfikorának délen szülte tegnap magához az Ur *Ottó* főherceg 6 cs. és kir. fenségét és borított ezzel mély gyászt felséges királyunkra és az egész uralkodóházra.

A kór csirája már régóta pusztított szervezetén, amely sokáig küzdött, míg végre tegnap szinte váratlanul összeomlott az egyenlőlen harc súlya alatt.

A csapás, amely elsősorban saját tenses családját érte, annál fájdalmasabb, minél távolabb állott a fenséges halott attól a kortól, a melyet a természet törvényei szabnak az emberi lét véghatárául.

Maga a kór, amely ily időelőtti gyászos elmúláshoz vezetett, már évek előtt megbénította azt a férfias tetterőt, a melyet a fenséges

elhunyt a katonai pályán kifejtett és amelynek folyamán hosszabb időt töltött hazánk földjén is, számtalanszor adva bizonyosságát a magyar nemzet iránt érzett vonalmának és nagyrabecsülésének.

Kétségkívül mélyen rendítette meg e gyászeset felséges királyunkat is, aki unokaöcscsét ily ifjan kell, hogy kidőlni lássa abból a sorból, amelynek élén ő maga, egy hosszú emberöltőn át, mindmáig a legteljesebb buzgósággal és odaadással fáradozott és munkálkodott.

Es mert királyának és az uralkodócsaládnak bánata őszinte szomorúsága az egész magyar nemzetnek, részt kér ez a gyászból ezuttal is és mély megilletődéssel tekint a még ifjú főherceg komor ravatalára.

Az Ur akarata azonban mindenekfelett való; szándéka kifürkészhetetlen; határozata megváltozhatatlan. Keresztényi megadással kell tehát megnyugodnunk szent végzésében és míg örök üdvösséget könyörgünk az elhunyt lelkére, buzgón fohászkodunk az Egek Urához, hogy megnyugvást és vigasztalodást nyújtson felséges királyunknak és az egész tenses uralkodóháznak, mindenekelőtt pedig adjon lelki erőt a legközvetlenebbül érintett tenses családtagoknak a nagy csapás elviselésére.

A halálozet hatása.

Bécs, november 2. *Ottó* főherceg halála nagy megdöbbenést keltett. A lakosság este félhét óra felé tudta meg a gyászeseményt. Ő felségének a főherceg futárja vitte a szomorú hírt a schönbrunni kastélyba. Az augatoni főhercegi kastélyba levő személyzet telefonon kapta meg az értesítést a fenség haláláról.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A kubikos.

Irta: Akhendeszt István.

Kaszás Ferkó otthagya az apját, nem tudott vele kijönni. Az apja gyermeknek tartotta még, ő pedig érezte, hogy nem az, habár nem volt több 18 évesnél. Paraszt volt s a foglalkozását szerette, de nem úgy mint az apja. Az öreg maradi ósdi volt, ő pedig szerette volna a gazdálkodást ebből az ósdiságból kivenni. Goldolta ne csak buzát és árpát termeljen a paraszt, hanem haszonhajtóbb terményt is.

Okos eszes fiu volt Ferkó, a falusi iskolában első tanuló és kedvence volt az öreg Bolák rektornak. Váltig ösztökélte a Ferkó apját, hogy tanitassa fiát tovább, az öreg nem engedett. »Minek a parasztnak sokat tanulni» — mondta, úgy sem veszi hasznát, legfeljebb tudákos paraszt lesz, azután van hála Istennek nekem annyi, hogy ha behunyom a szemem, hát a fiam is tisztességesen megél belőle.

Az öreg Bolák nagy kertész és méhészt volt, s tanítványait is oktatta, hogy ők is tudják, de leghűségesebb segítő társa volt a Ferkó gyerek. Szeretettől aztán megtanította

mindentféle kertészeti-gazdasági tudományokra, ő szerinte helyes gazdálkodásra. S Ferkó hűségesen tanult s eljárt az öreg rektorhoz még azután is, mikor már az iskolából kimaradt, hacsak ideje volt.

Ezt a tudományát szerette volna Ferkó az apai háznál érvényesíteni, de az öreg rettenetes nyakas volt, haragudott fiára a tudakosságáért s folyton zsörtölt vele.

Egyszer rossz kedvel kelt fel az öreg, valami csekélységét megakarta fiát ütöni. Ferkónak ez oly rosszul esett, hogy össze szedte magát és otthagya az apját.

A fabuza dologba állni restelt Kaszás Ferkó, hát fogta magát és utnak indult másfelé, nem akarta szegényíteni az apját, hogy a fia másnak dolgozik napszámba.

Hosszu sor kubikos ember tolja maga előtt talicskáját megpakolva subával, kenyeres zsákkal; ásó, lapát nyelek merednek belőle az égnek, a kis vashogrács oldalt van akasztva. Hosszu ntról jönnek, s messze mennek le a Tisza partjára Szegedre. Nagy a veszély, mely fenyegeti az alföld fővárosát, keresett a kubikos ember, lehet pénzt keresni; oda igyekeznek.

A legelső ember megáll, leteszi talicskáját, megtörli izzadt homlokát s hátra kiált, hogy huja emberek, itt rászt, megállunk. Az

ányas csalitos helyen csakhamar letelepszik a népség, előkerül a kenyér — szalonna s itt-ott csakhamar apró lángnyelvek csapnak fel s a levegőt betölti a sült szalonna illata.

Jó darab utat tett meg Kaszás Ferkó, elfáradt s megéhezett; leült pihenni elővette kis darab kenyerét, mit magával hozott s jóízűen megette. Azután ledült a puha fűre s mélyen elaludt.

Hangos beszéd és zsibogás ébresztette fel Ferkót álmából, s midőn felébredt bámulva látta, hogy megszapordult: már aludt. Felállt s szétnézett a sokaság között ismeretlen emberek voltak, egyszer csak nevéen szólítja valaki.

— Hol jársz erre Kaszás Ferenc?

Oda nézett s megismerte a falujabeli Tamás Pistát. Kitért a felelet elől inkább ő kérdezett.

— Hová igyekeztek komám?

— Megyünk Szegedre, nagy veszedelem van most ott. Sürgőnyt kaptunk, hogy nagyon jól megfizetnek csak menjünk amennyien csak vagyunk.

— Hát te mit keresel erre? kérdezte még egyszer a legényt.

— Megyek dolgot keresni, mondta Ferkó. Ossze különböztem az apámmal, hát ott hagy-

& C. »HABIG« s »BORSALINO« kalapokban egyedül raktár.

Tavaszi angol mellényekben, felöltőkben,

gummi kabátokban nagy választék.

Polytonos ujdonságok nyakke ndőkben.

NYÁRI UJDONSÁGOK megérkeztek

ROTHM. utóda kalap s uridivat üzletébe.

Férfi fehérneműk méret után a

1564

leggyorsabban és a legbiztosabban készíthetőék

A világhírű »Fownes« angol és különleges női francia keztükben, továbbá »Humanie« védjeggyel ellátott amerikai cipőkben, különleges angol s pesti cipőkben egyedül raktár

Az Anton Franck-Gasse 20. szám alatti gyászkastélyban Ottó főherceg udvari személyzete egész éjjelen át dolgozott. A kastély falait fekete bársonnyal vonták be. A kastély homlokzatán három nagy zászló leng. A középű fekete széles gyászlobogó, az egyik a Habsburg-ház, a másik a főhercegi címeres zászló.

A gyászház előtt emberáradat tolong. A rendőrség az egész környéket megszállta. szállta. A gyászház előtt tiltják a megállást. A főudvarmesteri hivatal intézkedése szerint a halottat az augarteni főhercegi palotában helyezik ravatalra. Az intézkedés azonban addig nem történhetik meg, amíg *Mária Jozefa* főhercegnő beleegyezését nem adja. A főhercegnő asszony, aki napok óta Miramareban időzött két fiával, *Károly* Ferenc József és *Miksa* főherceggel, ma reggel Bécsbe érkezett. A gyászaborult családot *Ferenc Ferdinánd* főherceg fogadta, akit fivére váratlan halála mélyen megrendített. A főhercegi család két udvari gyászfogaton az Anton Franc-Gasseba hajtatott.

Intézkedések a temetésre.

Bécs, nov. 2. Ottó kir. herceg temetése dolgában már megtették az ideiglenes intézkedéseket. A holttest vasárnapig a wöhringi villában lesz ravatalon s vasárnap éjjel átszállítják az augarteni palotába. Hétfőn egyegyed 10 órakor a Burgba. A temetés kedden d. u. 4 órakor lesz. jelen lesz a szász király is, aki az elhunyt hercegnek sógora volt. A magyar kormány tagjai közül a temetésen Wekerle, Apponyi, Jekelfalussy Zichy és valószínűleg *Andrássy* lesznek jelen.

Dlanvoeszky altábornagy, Ottó főherceg főudvarmestere megtette a szükséges intézkedéseket. A főherceg fia, *Károly* Ferenc József főhadnagy ma este érkezik Bécsbe, az özvegye *Mária Jozefa* holnap reggel.

A kiegyezés előkészítése. Budapestről jelentik: Az osztrák kormánynak a kiegyezési tárgyalás előkészítésével megbízott tiszt-

viselői ma délután 1 óra 40 perckor Budapestre érkeztek. Az osztrák megbízottak már ma délután tárgyalni fognak a kereskedelmi miniszteriumban a magyar kormány megbízottjaival.

Közös miniszterek utazása. Bécsből jelentik: Schönaich tábornagy közös hadügyminiszter ma délután 5 órakor Budapestre utazik. A hadügyminiszter este kilenc órakor fog megérkezni Budapestre. A holnap napot is ott tölti. Bécsből jelentik: Aehrenthal báró külügyminisztert a király ma délelőtt külön kihallgatáson fogadta. Aehrenthal báró ma délután Prágán át Pétervárra utazik, hogy átadja visszahívó levelét a cárnak. A hivatalos bucsulátogatások után Aehrenthal báró Berlinbe megy, hol meg fogja látogatni Bülow kancellárt. A külügyminiszter egy napig marad Berlinben és 14-ikén fog visszaérkezni Bécsbe.

Az országos ipartanács működése.

A nyár folyamán teljesen újjá szervezett országos ipartanács legközelebb megkezdí működését. Az ipartanács állandó bizottsága már a jövő héten tárgyalni fogja Wekerle elnöklésével néhány gyárnak állami támogatásért beadott kérvényét.

Jekelfalussy a létszámemeléssel.

Egy hírlapíró ma délben kihallgatást kért *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi minisztertől. Megkérdezte tőle, van-e kilátás arra, hogy a közös hadügyminiszter az ujonclétszám fölemelését fogja kérni a közel jövőben? Hogy továbbá mit érthetünk azon *föltételek* alatt, melyeket a miniszterelnök említett.

Azt hiszem — mondta a honvédelmi miniszter — a miniszterelnök szavát félre értették. Nem úgy gondolta ő azt, mint ahogyan szavait értelmezték. Nem mondhatta azt, hogy mikor, mennyit és milyen föltételek mellett, hiszen magunk sem tudjuk az időt és feltételeket, melyek mellett megadhatnók az ujonclétszám fölemelését. Legalább erről még ma-

gunk között sem tárgyaltunk, tehát nem mondhatta a miniszterelnök, hogy milyen föltételek mellett kérheti a hadügyminiszter az ujonclétszámemelést, mivel még mi sem ismerjük azokat. Mondom, hogy félremagyarázták a miniszterelnök szavait.

Tény azonban, hogy szükségünk van ujonclétszám emelésre, mivel a katonaság keves. Egy század katona 95 ember papiroson, a honvédségnél 55. Uj ágyuink is megvannak, de nincs emberünk, sőt még az ágyuk őrzésére is a csapatoktól kell embereket elvonni. Sokan azt mondják, hogy állítsunk az új ágyuk mellé régi tüzéreket.

Most tessék ide figyelni. Régi szerkezetű ágyuk mellé fele annyi ember kellett, mint szükséges volna az új gyorstüzelő ágyuk mellé; tehát a régi ágyuhoz fele annyi ember kellett. Az ujhöz még egyszer annyit kellene állítani. Hát honnan vegyük azt a még egyszer annyi embert, ha nincs?

Hogy a közös hadügyminiszter már most, a mostani kormánytól fogja-e kérni az ujonclétszám emelést, azt nem tudom. Lehet, hogy igen, sőt valószínű. Hogy megkapja-e az más kérdés. Eddig mi a közös hadügyminiszterrel nem tárgyaltuk ezt a kérdést, azonban megjegyzem, hogy mi az ujonclétszám emelése dolgában nem vállaltunk semmiféle kötelezettséget kormányra jutásunkor.

Hiszen annyi hír kelt most szárnyra, hogy lehetetlen forrásukat megkeresni. Én a közös hadügyminisztert évek óta ismerem, mint higgadt, tapasztalt katonát, ki gondolatai előbb fontolóra veszi, aztán mondja ki. Nos ez a higgadt, megfontolt katona egyszerre annyira elvesztette volna józan ítélőképességét, hogy olyan nagy jelentőségű dolgokat közölné az újságírókkal, melyeket velünk, a kormánnyal, előzetesen nem tudatott? Az újságok annyit összeirtak már, aminek fele sem felel meg a valóságnak. Hányan hivatkoznak rám, hogy én

tam, egy magam vagyok a két kezem engem is eltart, mint más szegény embert.

— No csak ne tázeskedj Ferkó! meggondolod te még a dolgot és vissza még az öregedhez. Nem rossz ember az öreg, ha néha egy kicsit zörög, azért nem kell mindjárt elszaladni. Ismerem az apádat talán jobban mint te, hiszen mióta a magam szegénye vagyok mindig nála aratiam.

— Mindegy Pista, én az apámhoz vissza nem megyek, mert megakart ütlegelni, ebből a sorból pedig már kinőttem. Nagyon tisztelem az apámat, hát inkább ott hagytam és vissza sem megyek hozzá, mert megbántani nem akarom soha. Mert ha otthon maradnék úgy jöhetne a sorja, hogy ellefedkezném magamról, hát jobbnak gondolom így.

— Hát most mi a szándékod Ferkó?

— Dolgozni akarok, nem bánom akár mi dolog akad, csak fizessenek, hogy megélhessek.

— Tudod mit? — egyet mondok kettő lesz belőlel gyere velem dolgozzunk együtt.

— Nekem nincs szerszámom s pénzem sincs, hogy vehessek, egy pár hatossal jöttem el.

— Seh' se busulj azon! ha megérkezünk kapsz ott szerszámot, csak kitartás legyen, ahova megyünk szívesen fogadják a dolgos embert.

Megérkeztek a kubikosok a tetthelyre s dologba álltak. Lehetett dolgozni amennyit csak ember elbir, veszedelmesen kezdett dolgozni a Tisza, hajtották, sürgették a munkát, ahogy csak lehetett.

Tamás Pista és Kaszás Ferkó úgy egyeztek meg, hogy együtt dolgoznak, ketten nem állanak bandába. Nem akarta Pista, hogy Ferkót

a többiek kigunyolják, mert ha paraszti ember is valak, azért mégis meglátszik rajta, hogy nem kubikos. Azután ez a fajta népség csufolódó rossz száju ám, szeret csipkelődni — csak legyen kit.

Elejinte egy kicsit szokatlan volt Ferkónak a rendkívül nehéz földmunka, de hamar megszokta, ereje volt hozzá ami a fő. Haladtak is annyira mint a többiek egészen megvoltak elégedve.

Mérés van, a mérnök minden egyes banda gödreit méri fel s diktálja a vele levő másik urnak a mértéket. Oda érnek Tamás Pisták gödréhez is, telmérik s a mérnök annak is be diktálja a köbtartalmát. Nem azért járt Ferkó oly hűségesen Bolák rektorhoz, hogy holmi rongy kis gödör köbtartalmát ki ne tudta volna számítani. Kiszámította ő régen még azt is, hogy mennyit fognak érte kapni. Nem állhatta meg szó nélkül, oda szolt a mérnöknek.

— Tekintetes ur! Könyörgöm a mi gödrünknel tévedni tetszett, mert három köbméterrel kevesebb, mint a mennyit beiratott.

— Rá néz a mérnök arra a hallatlan vakmerő emberre, aki bele mert szólni az ő mérésébe. Látja, hogy egészen fiatal ember.

— Hogy hívnak ősém? mi a bajod?

— Semmi, csak bátorkodtam megjegyezni, hogy tévni tetszett, a nevem Kaszás Ferenc szolgálatjára.

— No ősém mégegyszer felmérem a gödrötök s ha nekem lesz igazam, kiszedem a bajuszodat, szolt a mérnök és hozzá fogott újból a méréshez. Mért-mért számított és rihtig a Ferkónak volt igaza.

— Ember vagy ősém! szolt a mérnök,

gondom lesz rád. Miféle mesterséged van, hogy ide jöttél kubikolni?

— Nincs nekem tekintetes uram semmi, paraszt vagyok mint a többi; csak éppen jártam iskolába, hát tudok egy kicsit számolni.

No, hiszen kapott Ferkó a Pista komájától, mikor odébb ment a mérnök. Hogy lehet valaki olyan bárgyu, hogy bejelenti ha egy pár hatossal többet számítanak nekik, mintha nem rájuk férne, úgy is huznak az urak a szegény emberen eleget.

— Jaj Ferkó pajtás te előted még a víz is elapad! Hát nem jó lett volna az a pár krajcár egy kis dohányra, be kellett azt neked jelenteni? Más ember még az ürge lyukat is hozzá toldaná, te meg le alkudsz belőle. Ilyen embert szeretnének itt sokat, mint te vagy!

Nem úgy van az komám! Én kiszámítottam, hogy mennyit végeztünk, ha kevesebbet mért volna a mérnök, azt is megmondtam volna, többet mért azért is szoltam, legalább még itt dolgozzunk nekünk kevesebbet nem mér. Azután Pista komám nem vettem én fel még olyan pénzt, amiért meg nem dolgoztam, tegye aki akarja. Én azt tartom, hogy nem igaz keresményen nincs Isten áldása.

Felvitte az Isten dolgát Kaszás Ferkónak nyolc kordéja dolgozik a töltésen. Megmondta a mérnök, hogy gondja lesz rá. Egy vállalkozó sok előleget szedett fel s utána megugrott, otthagya zálogba a kordéjait a mérnök pedig átadta Kaszásnak, hogy dolgozzon vele s adott neki módot, hogy tisztességes uton keresessen. Keresett is Kaszás, lefizette lassankint a kordék árát és még amellet szép summát rakott félre.

Dolgoztak szorgalmasan egész addig, még

ezt meg is mondtam volna, pedig még csak nem láttam őket. Pitreichről is mennyit összeirtak, hogy ő lesz a vezérkar főnöke és a többi. Nekem pedig azt mondta, hogy a legnagyobb vágya a pihenés, nyugalomba vonulás.

Azt jelentik Bécsből, hogy az osztrák Landwehr miniszter Budapestre jön? mi lehet célja ennek az utazásnak? kérdezte egy hirlapíró. Mi olyan messze vagyunk a Landwehr minisztertől, mint Makó Jeruzsálemtől, tehát látogatása nem érint semmiféle politikai kérdést vagy pontot.

A miniszterelnök kijelentette a pénzügyi bizottságban, hogy apokrif volt a Rákóczi ünnepre vonatkozó rendelet, melyről egyes lapok azt állították, hogy a honvédelmi miniszteriumból került ki.

Excellenciádnak nincs erről mondani-valója?

A miniszterelnöknek teljesen igaza van, mert az a rendelet apokrif és mondhatom annak örülnék legjobban, ha a képviselőházban e miatt meginterpellálnának. Szegény Fabricius ezredesi agyonnyuzsák az újságok, hogy az egész vasárnap délelőtt a kaszárnyában vizitet tartott, mikor Rákóczit és bujdosó társait hazahozták.

Nohát ez is olyan rosszakaratu híresztelés, mint sok más. Mert tetszik tudni, a katonaságnál örök idők óta vasárnap szokták a kaszárnyát és a legénységet megvizsgálni és pedig úgy, hogy egyik vasárnap templombamenés van és a következő vasárnap rá kaszárnya vizitálás. En harmincnyolc éve vagyok katona és mindig vasárnap tartottam a kaszárnyában a vizitálást. Ez a kaszárnya vizit csakugyan éppen Rákóczi temetése napjára esett. Azonban nem tartott, mint egyes lapok irták hét órától, és befejeződött úgy, hogy az ünnepen, aki akart, résztvehetett. Hiszen az utcán mindenütt volt

katonatisz, legénység a nézőközönség között, láthatta őket mindenki, csak éppen a rosszakarat nem. Azok akik mondták a tiltó rendelet kibocsátását, alávalóan hazudtak.

Jekelfalussy végül megemlékezett Ottó főherceg haláláról.

Apponyi az iskolák államosításáról.

Volt alkalmunk már megemlékezni arról az örvendetes tényről, hogy Apponyi nem bírja a tüskön-bokron, minden áron való államosításnak a népoktatás terén. Nemcsak nem ellensége az ősrégi iskolafenntartóknak, az egyházaknak és községeknek, hanem ellenkezőleg kellően méltányolja azoknak áldozatait és fáradozásait, sőt honorálja is azt.

A részletes költségvetésben, melynek füzetei most jelentek meg, így fejt ki Apponyi e tekintetben álláspontját:

Az új állami elemi népiskolák felállításánál az 1868 : XXXVIII, t.-cz. 80. §-ában foglalt azon felhatalmazásnak, amely szerint a közoktatásügyi miniszternek jogában és tisztségében áll bárhol, ahol szükségesnek látja, állami népiskolákat felállítani, oly módon kívánok érvényt szerezni, hogy mindenütt, ahol a hitfelekezetek, vagy községek képesek önjelöltől a nemzeti és a népművelődési érdekeknek megfelelő népoktatást létesíteni és fenntartani, ezen jogukban nemcsak korlátozni nem kívánom, sőt ahol annak szükségét látom, hajlandó vagyok a hitfelekezeteket és községeket ezen hazafias és kulturális feladatok teljesítésében az 1893 : XXVI. t.-c. által nyújtott módon anyagilag is támogatni.

De ahol a hitfelekezetek és községek akár az anyagi erő hiányában, akár pedig más ok miatt nem képesek, vagy nem akarják az állam érdekeinek megfelelő népoktatást létesíteni és fenntartani, azon helyeken a törvényben gyökerező jogomnál fogva állami népoktatási tanintézeteket állítok, még pedig ahol szükséges, tisztán államköltségen. Ezen elvek

szem előtt tartásával a magyar királyi központi statisztikai hivatal gondos tanulmány alapján elkészítette immár 32 vármegye népoktatásügyének rendezésére vonatkozó tervezetét, amely tervezetek az illető kir. tanfelügyelőknek megküldetett azzal az utasítással, hogy azt a helyi viszonyokkal egybevetve, készítsék el az állami népiskolák fokozatos szervezésére vonatkozó javaslatokat. Ezen javaslatokat gondosan felülvizsgálom és csak ott engedélyezek állami iskolát, ahol arra nemzeti és népművelődési szempontból valóban szükség van, még pedig rendszeren, ha csak kivételes körülmények az ellenkező eljárást nem indokolják, ekképpen, hogy a tennálló más jellegű iskolák érintés nélkül, az azokban el nem helyezhető tanulótelepek számára. A szervezéseknél első sorban figyelemmel vagyok hazánk északnyugati és délkeleti vármegyéire, ezzel párhuzamosan a szegény magyar községek és az alföldi nagyobb városok népművelésének emelésére. Az állami népiskolákat a már eddig is igen helyesnek bizonyult elvek szerint úgy szervezem, hogy főleg a nemzeti községekben szervezett állami elemi népiskolával szerves kapcsolatban álljon alsó tagozatként a kisdudóvoda és minden állami népiskola belső tagozataként meglegyen a gazdasági ismételőiskola. Ilyen szervezettel biztossíthatjuk az állami népoktatás nemzeti sikereit és a gyakorlati életre kiható eredményét.

Nagyvárad a mult hóban.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta meg november havi ülését Glac Antal főispán elnöklete alatt.

Az ülés első tárgya volt a polgármesternek havi jelentése.

A polgármester jelentése szerint októberben Nagyvárad közegészségi állapota állandóan jó volt, amennyiben járvány alig volt, azonban népmozgalmi tekintetben az előző hónapokhoz képest kedvezőtlenebb, mert a halálozások száma nagyobb volt, mint a születéseké. A heveny fertőző betegségek közül a hasihagymáz jelentkezett tíz betegülés és két halálozással. A többi fertőző bántalmak szörványosan mutatkoztak egy-két esetben, halálozás nélkül. Tüdő és egyéb gümőkóros betegségben 21 halálozás történt.

Népmozgalmi adatok a következők. Élve született 96 gyermek, közte 18 törvénytelen, és halva született 1.

Elhalt összesen 105 egyén, közte 21 idegen.

A közbiztonsági állapot kielégítő volt. A nem nagyszámmal előforduló bűncselekmények a következőképen oszlottak meg. Lopás 43, súlyos testisértés 2, könnyű testisértés 12, hatóság elleni erőszak 2, sikkasztás 6, hamispénz forgalomba hozatala 4 és csalás 2 esetben. A nyomozás 48 esetben sikeres 23 esetben sikertelen volt.

Letartóztatva volt 76 egyén, kik közül az illetékes hatóságokhoz átkisérteztet 21, eltiloncoltatott 55. Kihágási feljelentés 1166 esetben tétetett.

Október folyamán 23 külföldi utlevél adatott ki, melyek közül 10 Európába 13 Amerikába szől. A kivándorlás céljára nézve: munkát keres 8, a többi rokonok látogatására utazott el. Az elmúlt hóban 2 öngyilkosság és 1 tüzeset történt.

A közadók október havi bevételi eredménye kedvező volt, amennyiben 35195 korona 65 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a mult év megfelelő időszakában

Befolyt pedig:

Kincstári adóban	489,23 kor.	15 fill.
Betegápolási pótdadó	2909	> 35 >
Kamatban	44	> 24 >
Hadmentességi díjban	74	> 60 >
Kamatban	2	> 20 >
Iparkam. illetékben	961	> 78 >
Házalási adóban	78	> — >
Cselédpénztári díjban	2	> 40 >

az ásó bele nem fagyott a földbe. Tamás Pista aztán tovább nem maradt, vágyott az otthon hagyott kis családja után.

Ferkót is ösztökélte a haz menetelre, de Ferkó ott maradt. A mérnök rá bizta a szerzők őrzését, s biztatta, hogy mihelyest csak az idő engedni újból megkezdik a munkát.

Az öreg Kaszás két évinél több, hogy el-távozott fiáról nem hallott semmit, azt sem tudja él-e vagy elveszett? Tamás Pista legalább úgy mondja, hogy Ferkó elveszett, mert az árvíz éppen azon a részen szakított ahol előtte való nap dolgoztatott Ferkó a kordékkal. Kereste ő, de a nagy veszedelemben nem találta sehol.

Pedig az öreg Kaszás nagyon sajnálta a fiát, belátta, hogy ő hirtelenkedett. Most nagy szüksége volna az okos fura, bele vágtak többben gazdák a Kóvér Balogh birtokába megvették, de elszámították magokat. Most jön a terminus fizetni, de nincs pénz, ha eleget nem tesznek a kötelezettségnek nem tudják mi lesz?

A terített asztalnál halvány gyertya világ mellett ül egy öreg ember, ruhája porlepte mint aki messze utról jött. Mellette forgolódik egy öreg asszony szererettel simogatja porolgatja ruháját, s időközönként egy könnyet töröl le óvatosan arcáról, mely minduntalan utat tör a bánatos szemekből.

Az öreg ember nem eszik, érintetlen áll előtte a szegényes vacsora. A gyertya világba bámul s időközönként végig simítja redős homlokát s félhangosan beszél, inkább önmagának mint a feleségének.

— Hasztalan jártam nincs pénz. Elkótyavetyélték a földem tanyám, holnap eladják a tejem fölül a házat. Gyere haza fiam Ferkó nem bántalak bottal, kell a bot koldulni menni.

— Ne törje kelmed magár, vigasztalta az

öreg asszony, még ami kicsi hátra van leéljük valahogy, a Ferkónak úgy sem kell már vágyon, ki tudja, hol pihen? Nyugodjon le kelmed, majd meg segít bennünket is az Isten, mint a többi benne bizót.

Eppen le akart feküdni a két bánatos öreg, midőn a hűséges Vigyáz kutya erősen ugatni kezdett, ugatott, egyszerre csak elkezdett nyafogón szükkölni, mint ismerős közeledtekor szokta. Az öreg asszony fogta a gyertyát s ment megnézni, vajjon ki jön ilyen későn hozzájuk.

A jövevény éppen akkor ért a konyhajtó elé s csak a nyakába szakadt az öreg asszonnak s csókolta ahol érte s zokogott.

— Anyám! edes anyám! én vagyok a Ferkó, a rossz fia.

Az öreg Kaszás is figyelmes lett a künn lévő hangos beszédre s nem tudta elgondolni, mi lehet az, ment megnézni, de akkor már benyitottak mind a ketten a szobába s boldog örömmel mondta Kaszásné:

— Nézze apjuk, itt a Ferkó!

Az öreg egy ideig nézte a megembere-sedett fiát s eszébe jutott minden keserősége, leverten mondta fiának:

— Isten hozott fiam, jókor jöttél, még el-mehetünk aratót részt keresni. A tanyánkat ma adták el, holnap meg a ház kerül a dobra.

Ferkó szeretettel hajolt az apja kezére s megölegette gondoktól meggörbült apját s vidáman mondta:

Aratunk edes apám, de a magunkéba, a kis megtakarított pénzemem én vettem meg a tanyát, a házat is én veszem meg s ha lesz is egy kis tartozásunk rá, idővel lemorzsoljuk azt.

mely összegek a királyi adóhivatalba lettek be-
szállítva.

Vásári adóban	202,589	kor.	01	fill.
Vizdíjban	6608	>	24	>
Utadóban	3272	>	77	>
Kamatban	16	>	32	>

A kintlevőségekre a behajtás folyamat-
ban van.

Az iparügyre vonatkozó jelentés szerint 30
iparigazolvány lett kiadva és 4 iparigazolvány
visszavonva.

A tárgysorozaton feltüntetett 32 tárgyból
csupán egy provokált vitát. Ugyanis a Szacs-
vay-utca kikövezése úgy lett elhatározva, hogy
a lakosság a más főbb utcákról elhordott kocka
kövekkel lesz kövezve. A kövek értékét, le-
vonva belőle a használati értéket, lerakás és
szállítási költségeket az utca háztulajdonosai
fizetik. Ez ellen Tóth Sándor és társai feleb-
bezéssel éltek.

E felebvezést a közigazgatási bizottság
hosszabb vita után, melyben felszóllaltak Rim-
ler Károly, Bordé Ferenc, Rádl Odön, Varró
Domokos és Sulyok István elvetette oly indok-
lással, hogy a köveket a város mikor azokkal
az utcákat kövezette és nem a háztulajdono-
sok fedezték annak kiadását és így a most
felszámított köérték nem kétszeresen lesz be-
szedve.

A bizottsági ülés több kérelem elintézése
után 5 órakor véget ért.

UJDONSÁGOK.

Gróh Ferenc Debrecenben.

Gróh Ferenc prépost-plébános, a debre-
ceni római katolikus hívek új lelkipásztora,
holnap folyó hó 3-án, szombaton délután érke-
zik Debrecenbe a Wolafka halálával árván
maradt r. kath. plébánia vezetésének átvétele
végett.

Az új prépost-plébános, mindenképpen ki
akart térni az üdvözlések elől, de új debre-
ceni hívei, oly nehezen várták már érkezését,
hogy ünnepélyes fogadtatásban óhajtják része-
síteni új lelkipásztorukat. A hivatalos fogadta-
tásra nézve a róm. kath. egyházbizottmány a
következőkben állapodott meg:

Gróh Ferenc elé Püspökladányba, mint a
megye határára, Váczy János főgondnok veze-
tése alatt Csath Zsigmond postafőnök s dr Szalay
Béla tiszti orvosból álló küldöttség utazik. Ezen
küldöttség kíséretében érkezik aztán Gróh
Ferenc f. hó 3-án, szombaton délután 3 óra
24 perckor Debrecenbe.

A vonatnál a város nevében Kovács József
polgármester üdvözlö az új prépost-plébánost,
majd ennek viszonzására után Unger Gusztáv
táblabíró, a róm. kath. iskolaszék elnöke üd-
vözlö őt a debreceni római katolikus hitközség
nevében. Az üdvözlések után Gróh Ferenc a
polgármester társaságában, a város díszfogadón
a róm. kath. templom elé hajtat, hol a Szent
Vince egyesület s a Szent József társaság feke-
tébe öltözött tagjainak hos zu sorfala között,
orgona zugás közepette a templomba megy
s ott rövid imát mond. Imája alatt felcsendül a
Svetits zárda tanítónőképzője énekkarának éneke,
segedelmet kérve az Egek urától az új lelki-
pásztor működéséhez.

A templomból kijövet gyalog tér lakására
Gróh Ferenc s ott fogadja a következő négy
tisztelgő küldöttséget:

1. A lelkeskedő papságot, melyet Mol-
nár Dezső helyettes plébános, árvaházi igazgató
vezet.

2. Dr Fászy Rezső róm. kath. főgymná-
sium igazgató s a házfőnök vezetése alatt a
kegyes tanítórendet.

3. Az egyházközségi bizottmányt s iskola-
széket, melynek nevében dr Irinyi István egy-
házbizottsági ügyész tart üdvözlő beszédet.

4. Az elemi iskolák tantestületét, melyet
Unger Gusztáv iskolaszéki elnök vezet az új
lelkipásztor elé.

A többi küldöttségeket csak beiktatása-
kor fogadja Gróh Ferenc. Azonban beiktatásá-
nak határnapja még biztosan megállapítva nin-
csen. Az új lelkipásztort nemcsak hívei, de az
egész város nagy érdeklődéssel fogadja, miután
igen jó hír előzte meg s komoly, jó szívű, eré-
lyes s tevékeny embernek mondják, ki teljes
lélekkel iparkodni fog méltó utóda lenni felejt-
heetlen elődjének.

Gróh Ferenc különben már szombaton át-
veszi a plébánia vezetését és vasárnap délelőtt
9 órakor mondja első miséjét Debrecenben.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket,
hogy úgy hátralékban levő, valamint
a jelen negyedre szóló előfizetéseiket
mielőbb beküldeni sziveskedjenek,
hogy a lap szétküldésében fennakadás ne
történjék.

* **Halottak napja.** Csütörtök este, ha-
lottak estéjén kigyulladt a temetőben millió
gyertya bágyadt világa. A máskor elhagyott
helyen hullámozott a temérdek ember, hogy ott
megemlékezzék elhalt szeretteiről, akik az
anyaföld csendes ölében várják a nagy napot
a boldog feltámadást. Az idő is szerfelett ked-
vezett a kegyelet ez estéjén. Délután 5 órakor
templomi körmenet vonult ki a temetőbe,
utközben és a halottak országában imádkozva
az elhunyt lelkek üdvéért. A jogakadémia ifju-
sága fáklyával vonult ki elhunyt tanárai és
kollégái sírházhoz és egy-egy szónoklat keretén-
ben adózott kegyelettel az elhunyt emlékének.
Tegnap halottak napján gyász istentisztelet
volt az összes templomokban, amikor is a tü-
dőbetegek javára templomi gyűjtés volt a hi-
vek között megyés püspökünk már ismertetett
rendeletéből.

* **Novemberi csillaghullás.** A hivata-
los lap tegnapi száma oldalakon keresztül közli
a novemberi katonai kinevezéseket. Bennünket
ezek közül a következő kinevezések érdekeltek:
A 37-ik gyalogezredben hadnagyoká léptek elő
Kun Gyula és Essigmann Adolf tiszthelyette-
sek; a 7-ik hnszázrednél főhadnaggyá tavar-
noki báró Stummer Károly hadnagy és had-
nagyokká varadiai báró Baich Péter és bene-
dedfalvai Detrich Gyula tiszthelyettesek; a 19-ik
hadosztálytüzér ezredhez II. osztályu századosá
kineveztetett Klusacek Lipót, a vezérkarhoz
beosztott főhadnagy és főhadnaggyá rasti-
cevoi Milius Károly, a katonai földrajzi inté-
zethez beosztott hadnagy. — A hadbírák tiszti-
karában Porizsek Egyed dr tartalékos hadnagyot
ő felsége a 37-ik gyalogezredhez főhadnaggy-
hadbíróvá nevezte ki, végre a csapatszámvivői
tiszti karban a 37-ik gyalogezredhez Aichhorn
Emil számvivő helyettesé neveztetett ki.

* **A városi fizetésrendezés.** A városi
tisztikar által a fizetésrendezés céljából alakított
végrehajtó bizottság ma délután Gerő Armin
főkapitány akadályoztatása folytán dr Istvánfy
István tb tanácsnok elnöklete alatt ülést tar-
tott. Az ülés megnyitása után elnöklő előadó
bejelentette, hogy a polgármester folyó hó
5 ikére tervbe vett összehívását a pénzügyi bi-
zottságnak bizonytalan időre elhalasztotta. —
Ezen elhalasztás szoros összefüggésben látszik
lenni a polgármesternek a fizetésrendezési ter-
vezett megsürgetésére tett ígéretével. Ugyanis
a polgármester a jövő hét elején szándékoznán
felmenni Pestre, a belügyminiszteriumhoz a fize-
tésrendezés jóváhagyásának kieszközölése céljá-
ból s valószínű szándéka az, hogy a jóváha-
gyást még a pénzügyi bizottság ülése előtt
kieszközölje. A bizottság a bejelentést öröm-
mel tudomásul vette és elhatározta, hogy
a történendőkhez képest fogja további
eljárását megállapítani.

* A polgári iskolai tanárok kérelme.

A községi polgári iskolai tantestület kérelmet
nyújtott be tegnap a városi tanácshoz fizetésük
rendezése tárgyában. A tantestület arra kéri a
tanácsot, hogy az eddigi korpótlék és lakás-
bér emeltessék fel. Eddig ugyanis a lakásbér
400 korona volt, mely a jelenlegi lakás drága-
sággal nem áll arányban. Kérik, hogy a 400
korona 600 koronára emeltessék fel. A kor-
pótlék rendezésére vonatkozólag pedig azt
kérik, hogy az eddigi 100 korona 200-ra emel-
tessék, mely 25 évi szolgálat után 500 korona
legyen. A tantestület kérelmével legközelebb
foglalkozik a tanács.

* **A jád völgyi iparvasut.** Gróf Zichy
Ödön birtokain a Jádvölgyön, Remec és Izvor-
pojána mentén épített iparvasutat meghosz-
szabbitották. A meghosszabbitott rész most
készült el teljesen. A kereskedelmi miniszter
tegnap értesítette az alispánt, hogy az újonnan
épített rész közigazgatási bejárását elrendelte.
A bejárás november 16-án lesz megtartva.

* **Pályázatok a városnál.** A városnál
üresedésben lévő egy első irodatiszti állásra a
meghirdetett pályázat tegnap este járt le. Osz-
szesen 15-en adták be pályázatukat. Névsze-
rint pályáznak az első irodatiszti állásra Merte
József és Solyom Gyula II. osztályu irodatisz-
tek. Az esetleg megüresedő II. irodatiszti ál-
lásra Kruzslicza Pál, Hügel Odön, Dajka Sán-
dor, Bereczky Lajos, Baranyi Lehel az esetben,
ha irnokkal lesz betöltve a II. irodatiszti állás,
az irnoki állásra pályáznak: Schwarcz Adolf,
Akhandesz István, Kovács Béla (Debrecen),
Weisz Andor, Vadász József, Cserei Zoltán és
Tóth Ferenc. Az I. irodatiszti állásra pályázók-
nak igen egyforma a táboruk, itt lesz a leg-
erősebb harc a II. irodatiszti állásra legtöbb
kilátása van Hügel Odönnek és Kruzslicza
Pálnak. Az irnoki állást csaknem egész biz-
tosra vehetni, hogy Tóth Ferenc fogja meg-
nyerni. Tóth már 9 éve van a város szolgálá-
tában és e hosszú idő alatt oly munkásságot
fejtett ki, melynek csak jó! megérdemelt ho-
noráriuma lehet a megválasztása.

* **Hymen.** Serly Jenő kir. aljárásbíró
szombaton esküdött örök hűséget Nagykároly-
ban Schönplugg Richard megyei tiszti főügyész
leányának, Irénnek.

* **A villamos mű felügyelő bizottság
ülése.** A nagy harc után, mely a legutóbbi
városi közgyűlésen lezajlott, ma délután 4
órákor fog először ülést tartani a villamosmű
felügyelő bizottsága. A bizottság tagjait tegnap
hivta össze a bizottsági elnök.

* **A kézbesítők kérelme.** A városi
fizetésrendezés minél kisebb fokon levő városi
alkalmazottakkal foglalkozik, annál aránytala-
nabb. — Így például a kézbesítők fizetésénél
mondható nagyon mostohán gondoskodott a
város a javításról. A kézbesítők fizetése ugyan-
naponta 9 és háromnegyed fillérral lett ja-
vitva. Ez oly csekély összeg, melyért ma épen
semmit sem adnak. Ezért tegnap Balogh Imre
Balázs Imre kérelmet adtak be a városhoz,
hogy fizetésük rendezéséről tekintve a folyton
növekvő drágaságot a város gondoskodjék.

* **Matiné a tüdőbetegekért.** Holnap
délelőtt lesz megtartva, mint már megirtuk, a
tüdőbetegek részére Nagyváradon felállítandó
rendelőintézet alapja javára Fekete Ferenc és
Mezsy Gyula joghallgatók buzgalmából és kez-
deményezésére a Kereskedelmi Csarnok nagy-
termében rendezendő matiné. A matiné a
jogakadémia ifjúságának az a csoportja ren-
dezi, mely Tunyoghy megválasztása folytán
tevékenységével a jogakadémia falai közül ki-

szorult, annak rendezése érdemét tehát a minap tévesen könyvelte el laptársunk, a Nagyvárad a Tunyoghy-regime számlája javára. A matiné iránt egyébként városunkban óriási érdeklődés nyilvánul meg s így a rendezőség eleve kecsegtetheti magát avval, hogy annak tiszta jövedelme biztató kezdő tőkés leendő a dispensaire felállítására gyűjtendő összegnek. A matiné műsorában mindenesetre Gerő Sándor dr. szak-szerű felolvasása a rendelő intézetről érdemel legkiválóbb figyelmet, aki városunkban a tüdő-vész elleni mozgalom első megindítója volt s azóta annak lelkes előharcosa.

* **Uj mérnök.** Kenéz András a József mű egyetemen tegnap avatták mérnökké. Az új mérnök fia néhai Kenéz Sándor volt nagyváradi járásbíró.

* **Halál a boros hordók között.** Hegyközszenmiklósról jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap reggel Kis Ferencet halva találták saját pincéjében. A házbéliek azonnal jelentést tettek a csendőrségnek, mely megállapította, hogy az embert Istváni János verte agyon. Istváni a csendőrség letartóztatta. Az ügyészségnek is tetétt jelentés az esetről, amely a székelyhidi járásbíró got bizta meg a vizsgálat vezetésével. Hogy miért fosztotta meg életét Istváni Kisst, az a vizsgálat során fog kiderülni.

* **Körözött katonatiszt.** Napokkal ezelőtt a helyőrségtől egy katonatiszt szökött meg, akiről olyan hírek keringtek, melyek miatt tisztis rangja forgott veszélyben. Mint értesülünk a katonatiszt, kit országszerte köröztek, most egy külföldi fürdőben jelentkezett a hatóságnál, mely rövid idő múlva vissza fogja hozni az ezredéhez.

* **Elesden soroznak.** Elesden most folynak a sorozások. A sorozás eredménye igen meglepő. A sorozó járáshoz tartozó községekből ez ideig alig akadt 1—2 legény, aki bevált volna. Elesd most úgy látszik ki akarja pótolni a többi községeket is. A tegnapi nap folyamán megtartott sorozás alatt, mintegy 60 legényt vettek be katonának.

* **91 gyakornoki állás a postánál.** A posta távirda és távbeszélőnél 91 gyakornoki állást fog betölteni a kereskedelmi miniszter. A gyakornoki állásokra most hirdet pályázatot december hó 1-ig bezárólag a miniszter. Bővebb felvilágosításokkal a postai igazgatóság szolgál.

* **Az orgona virágzik.** Az idejű ősz megmutatja, hogy ha akarja nem csak az akác virágzik másodsor, hanem az orgona is. Városunk egyes házainál, különösen a Réten az orgona fák erősen duzzadó rügyeket hoztak. Világoszöld levelekkel vannak borítva a fák és a levelek közt ott van a virág is. Az elkésett, vagy a nagyon hamar előjött virág nem oly tökéletes, mintha a májusi napfény fakasztotta volna, jóval kisebb és nem oly fejlett, azonban illata csaknem olyan erős mint a tavaszi orgonáé. Szegény virág, egy éjszakai fagy hogy el fogja pusztítani és akkor talán soha többé nem fog virágot hozni a fa, mert megfagy az erősen nedvdus galy és a tavaszi fény majd csak szárazgalyakat fog találni.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értsülünk Groholszky András november 1-én a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után elhunyt. Temetése tegnap d. u. fél 4 órakor volt. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

* **Szilágysági faralma,** batul, ponylik, kecskeméti pogácsa, renet, bánfikormos, kálvil és sóvári, kilóval vagy métermázsánként kapható Vizvezeték-utca 19.

* **A mentők működése.** A nagyváradi mentőosztály az elmúlt október hónapban 40 esetben tett szolgálatot és pedig segítyt nyújtott 20 balesetnél és 20 ízben beteget szállított,

* **A n. órd. közönségnek** szives tudomására hozzuk, hogy a Grósz Emánuel utóda-féle cipő üzletet megvettük és addig, a míg ezt saját izlésünkre berendezzük az összes raktáron levő női, férfi és gyermek cipőket mélyen leszállított árakban árusítjuk el. Kérve szives próba bevásárlásaikkal szerencséseltetni, *Lebovits Miksa és Tsa* cipész. Fő-utca, Bazár épület. Telefon 571. Műhely régi helyiség. Színházzal szemben.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: Mary Ann.

Mary Ann.

Sok a jóból is megárt. Bármennyire követelünk is helyet a naiv iránynak a drámában, bármennyire kívánjuk a tulhajtott pöre naturalizmust a kedély nemesebb érzéseivel helyettesíteni, az ellenkező végre megint nincs semmi szükség. A romantika és a limonádé két dolog.

Tegnap pedig fél nyolctól tizenegy óra 5 percig limonádét szürcsöltettek velünk a színházban, még pedig helylyel-közzel fölötté hig limonádét.

Nem egészen a darab rovására irandó a kissé elnyújtott érzélgősség. Témája igen ügyes felismerése az emberi gyöngeség egy fajtájának: a tulzott büszkeségnek. A férfi felfedez egy nőt, a ki ragaszkodik hozzá csodás hűséggel, a kit ő is lassan megszeret, hanem azért még sem veszi el, mert a lánynak nincs műveltsége és azonfelül van amerikai milliós öröksége. A két szerelmes aztán évekig eped egymásért s mire találkoznak, a különbségek kiegyenlítődtek.

A férfi többé nem szegény, hanem gazdag s a léány is vagyonához illő műveltséget szerzett. Természetes, hogy egy kis zsörtölődés után egymáséi lesznek. Hanem hogy mire való volt ezt csaknem 4 órára kinyújtani, az nem természetes.

Másrészt az előadás sem adott szárnyakat a lassan döcögő darabnak. Mary Annben minden a dialog. A cselekvény vékonyságáért a párbeszédnek finom volna kárpótlás — de mit ér az, mikor a színész döcög, megakad, nem élénkíti a dialogot megfelelő mimikával, mozdulatokkal, hangfestéssel? Hogy mennyit lehet ezekkel elérni, megmutatták Tóth Elek és E. Kovács Mariska hosszabb, Hajnal és Nagy Sándor rövidebb páros jelenetükben a 4. felvonásban. Ha minden jelenet így lett volna kidolgozva, nem telt volna oly lassan az idő.

Ha lehetne, visszaadnák az egész darabot a rendezőnek és a szereplőknek. Vegyék a bemutató előadást próbának, tanulják tovább s aztán lépjenek elő teljesen összetanulva újra.

A szereposztásban is lehetne változtatni. Mire van a társulatnak naivája ha nem a Mary Ann-féle szerepekre? E. Kovács Mariska a 4. felvonásban, ahol a női főlényt kellett ragyogtatnia, elragadóan játszott; de az első három felvonásban inkább ijedt volt, mint naiv, inkább a falusias hangra fektette a súlyt, mint a meleg érzésre. S ha már a falunál tartunk, nem okvetlenül szükséges a népies hangnál összekeverni a bihari tájszólást a csallóközivel, mert nagyon megérzik rajta az erőltettség. All ez T. Pogány Janka népies beszédjére is; egyébként Pogány Janka fogadósnéja jóízű, igen sikerült alakítás volt.

Tóth Elek zeneszerzője komoly tanulmány

eredménye; volt néhány jelenete, amelyek lélektani igazságukkal megkapták a nézőt. Hajnal György, a szinlappal összehasonlítva, beugrott a szerepébe s vitézül megbirkózott vele. Jobbat nem kívánhattunk. Haraszi Mici jobban mulatott egyes jeleneteken, mint a közönség; az igaz, hogy az ő jelenetein már kevesebb mulatni való akadt, Nagy Sándornak kis szerepe, de szép sikere volt; ugyanez áll Fehér Gyuláról is. A kisebb szereplők közül emlitsük meg Kovács Margitot; nem azért a pár szóért, amelyet mondott, hanem azért, hogy alkalmat kellene neki adni a címszerep eljátszására, amit fentebb jeleztünk. A 4. felvonásban alkalmasint nem éri utól E. Kovács Mariskát, de az első három felvonás gyermekded hangjából, azt hisszük, több van az ő orgamumában és egyéniségében.

Arany ember. Halottak estéjén Jókai darabja meglehetősen csekély számú közönséget vonzott. Fehér Gyula Timárja, Kovács Margit Noémija, Tóth Elek Krisztyánja és Angyal Ilka etoháliája voltak a kiválóbb alakítások. E. Kovács Mariska helyett Haraszi Mici ugrott be Timea szerepébe s a beugrást enyhítő körülménynek véve, meglehetősen sikerrel. Óhajandó lett volna, hogy valaki beugorjék — Somogyiné helyett is. Ellenben pompás volt T. Pogány Janka, akinek Zsófi mamájára nem lehet jobb dicséretet mondani, minthogy Benkő Jolánt teljesen pótolta.

IRODALOM.

Népnevelési közlöny. A biharmegyei tanítóegyesületnek Bodnár János szerkesztésében megjelenő lapja fekszik előttünk. A 4-ik szám vezető cikkét dr. Stokker József írta a kuruc fejedelemtől, Rákócziól. Történelmi elme-futtatása olyan dolgokat világít meg, amelyek különös befolyást gyakorolnak a jövő nemzedék irányának kialakulására. A szerkesztő bővebben foglalkozik az abaujmezei szociáldemokrata tanítókkal, akiknek e ballépését minden faktor helyteleníti. Huszár László az énektanításról az énektanítás módszerének teljes kialakulásáig követendő eljárásra vet világot. Apróbb cikkeken kívül az egyesületi élet és nemzetgazdaság kelti föl az érdeklődést.

Jó népies munkák. Az Oktató Népkönyvtár kiadásában megjelentek Wetzl Xav. Fer. kitűnő népies iratai. Csinos kiállítás, tanulságos tartalom. Eddig I—XXVII. füzet, 100 iv. Füzetenkint 60 fill. Együtt 16-20 fill. helyett 13 kor, — Ugyanott az Oktató Népkönyvtár havonként 4 iv terjedelemben megjelenő füzetei 1907. évre 4 korona megrendelhetők postautalványon. Stolz munkái: Kötetenként 60 fill. Cim: Budapest, Csömöri-ut 16.

TÁVIRATOK.

Minisztertanács.

Budapest, nov. 2. (Saját tud. táv.) A magyar kormány tagjai holnap minisztertanácsot tartanak, amelyben szóba kerül Schönaich közös hadügyminiszter budapesti látogatása is. Itt említjük meg, hogy Wekerle miniszterelnök Schönaich tiszteletére holnap délután 6 órakor ebédet ad, a melyen jelen lesznek a magyar kormány összes tagjai is.

Az amerikai nagykövet Budapestén.

Budapest, nov. 2. (Saját tud. táv.) Az amerikai nagykövet ma Bécsből Bu-

dapestre érkezett és meglátogatta Wekerle miniszterelnököt.

A déli vasut magyar vonalainak megváltása.

Budapest, nov. 2. (Saját tud. táv.) Még Baross Gábor vetette fel minisztersége idején azt a tervet, hogy az állam a déli vasutársaság magyar vonalait váltsa meg. Wekerle ezt a tervet már első minisztersége korában lelkesen felkarolta. Mint értesülünk, Wekerle most e terv megvalósítását tűzte ki célul. A vasutársaság igazgatóságával már folytak is a tárgyalások ez iránt, melyek azonban egyelőre csak informatív jellegűek. A kérdés csak akkor lesz aktuális, ha majd a kormány végére járt az átmeneti időre paktumszerűleg vállalt feladatainak. A vasutársaság igazgatósága a megváltás terve felől már határozott, még pedig úgy, hogy a váltásösszeg 100 millió korona és aranyban fizetendő.

EGYESÜLETEK.

A koldusápoló közgyűlése. A Szent Lászlóról nevezett nagyvárad koldusápoló és gyermekek menedékház egyesület november hó 4-ik napján d. u. 5 órakor saját helyiségében közgyűlést és azt megelőzőleg választmányi ülést tart, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1906. október 28-án. *Egyleti elnökség.*

Az orvos egyesület gyűlése. A biharm. Orvos-gyógyászati- és Természettudományi egyesület f. é. november hó 3-án d. u. 5 órakor rendes szakülést tart.

NYILTTÉR.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására adni, hogy Porjesz Herman ur tisztelettel társaságunktól a mai napon megvált.

Üzletünk további vezetésével **Lukács Nándor** és **Székely Henrik** urak bizattak meg, kiknek főtörökvisük oda fog irányulni, hogy t. megbízóin fokozott mérvű igényeit a jövőben minden tekintetben kielégítsék.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve maradtunk.

Nagyvárad, 1906. november 1-én

kiváló tisztelettel

Magyar Mübutorgyár
részvénytársaság.

Dr Fenyő Sándor

ügyvédi irodáját

Nagy Sándor-utca 19. sz.

Mihelfy házba

helyezte át.

Igen tisztelt ismerőseimnek és

jóakaróimnak ezennel

tudomására adom, hogy mai napon a magyar mübutorgyár részv. társaságtól megváltam és külön helyiségben saját nevem alatt új

butoripar

vállalatot

létesíték, ahol működésemel az eddiginél sokkal tágabb téren fogom érvényesíthetni.

Midőn az igen tisztelt közönségnek eddigi támogatásért köszönetet mondok, kérem, hogy vállalatomat a jövőben is bizalmával megtisztelni sziveskedjék.

Teljes tisztelettel

Porjesz Herman.

TANÜGY.

Ipariskolai előad sok. Az ipariskolával kapcsolatos segédek tovább képző tanfolyamán a rajz előadások f. hó 4-én — vasárnap — megkezdődnek. Felhívom azon t. mester urakat, kiknek tanulók a segédek tanfolyamára (IV. osztályok) irattattak be, hogy azokat a jelzett napon iskolába küldeni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1906. nov. 2. *Szűts. Izsó, iparis. igazgató.*

MULATSÁG.

A reformátusok táncvigalma. A nagyvárad ev. ref. egyházközség Várad-Velencén lakó tagjai építendő templomuk alaptökéjének gyarapítására, a Röhlich-féle újjannan épült vendéglő helyiségeiben 1906. november hó 11-én daléstelelyvel egybekötött zártkörű táncvigalmat rendeznek. A táncvigalomra a rendezőség mo t. bocsájtotta szét a meghívókat. Az estély kezdete este fél 8 órakor. Belépti jegy személyenként 1 korona. Az estély műsora igen élvezetes számokat ígér.

KÖZGAZDASÁG.

Dohány beváltás. A pénzügyminiszter körrendeletet intézett minden vármegye törvényhatóságához, az idejé dohány termés beváltása tárgyában. A miniszter meghagyja a megyei törvényhatóságoknak, hogy a dohány-beváltáshoz a szabályok szerint egy közigazgatási biztosi a gazdasági egyesület meghallgatásával nevezhető és küldhető ki.

Értéktőzse.

Budapest, november 1.

Oszták hitelrészvény	— — —	678
Magyar hitelrészvény	— — —	796
Leszámító bank	— — —	508
Rimamurányi	— — —	525
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670
Közuti vasut	— — —	594
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzse határideje.

Budapest, november 1.

Buza okt.	— — —	14.16	—	14.18
Rozs okt.-re	— — —	12.84	—	12.88
Tengeri ápt. 1907	— — —	10.14	—	10.10
Repcze aug.-ra	— — —	24.80	—	25.00
Zab apr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzse 1906 nov. 1-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.
Magyar koronajárdék 4%	— — —	94.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	87.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.85
Magyar gyermek sorsjegy-kölcsön	— — —	56.
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	2.08
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	152.50
Oszták járdék aranyban	— — —	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	100.
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	813.50
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Oszták magyar államvasuti részvény	— — —	674.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	240.10
20 márkás arany	— — —	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	35.46
Oszták járdék papirban	— — —	246.687
Oszták járdék ezüstben	— — —	99.52
Oszták korona járdék	— — —	116.50

Marha ártáblázat 1906. évi okt. 29—30

1 pár I-ső rendű jármos ökör 860—1400 korona.
1 pár II-od rendű jármos ökör 740—900 korona.
1 pár III-ad rendű jármos ökör 650—780 korona.
1 drb tejős tehén 200—500 kor., 1 drb vágó ök. 300—480 kor. 1 drb. vágó tehén 240—400 ökör
1 drb veres borju 42—60 kor. 1 drb. fél éves borju 70—100 kor., 1 drb egy éves borju 80—190 kor., 1 drb két éves borju 100—250 korona. 1 drb hizott sertés 120—122 ko., pár fél éves sertés 38—06 kor., 1 pár egy éves se. s 72—90 kor. 1 pár két éves sertés 130—190 korona. 1 drb. igás ló 170—250 korona. 1 pár ökréből 80—100 kor., 1 pár tehénből 60—80 kor. 1 pár borjuból 10—12 kor., 1 pár lóból 30—36, korona.

Lóbasjószágok Hizott sertés mintegy 116 félhizott 164 drb 2 évesből feljebb 240 drb 1 éves től feljebb 200 Süldő 196 drb malacz 173 drb. Vágó marha 110 drb Jármos ökör 353 drb Fejős tehén 460 drb borju 347 drb bivaly 14 drb uh és kecske 95 drb Ló 525 darab

A szerkesztő úr felelős:
Dr. VUOSKICS GYULA.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Egy-két jó családból való,

2—3 középiskolát végzett fiu

fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Szőlő
oltvá-
nyok.

Valamint az elmúlt években is a Küküllőmenti
ELSŐ SZŐLŐOLTVÁNYI TELEP
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes 33.

Nagyküküllőmegye volt az egyedüli az egész or-
szágban, mely vevőinek minden tekintetben kifogá-
stalan minőségű, egészséges-fajazonos és telje-
sén fajtiszta szőlőoltványokat szállított, ugy a jövő-
ben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók: a leg-
jobb minőségű, a legkülönbözőbb faju és alanyu
bor, **csemege-bor** és különleges csemege szőlő-
oltványok, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok
bámulatos eredményeket érnek el.
Kívánatra, képes árjegyzék számos elismerő levéllel, ingyen
és bérmentve.

Párizsi világkiállítás 1900 Grand Prix 1896 milleniumi kiállítás
állami nagy arany érem, Hers Concoors

Telefon: 230. sz. Alapítva: 1854.

Első Magyar Részvény-serfözde
K Ö B Á N Y A.

Főraktár Nagyvárad és Biharvár-
megye területére saját házukban **Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek** czégnél.

Hordókba és palaczkokba fejte forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m
ászok, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör, melyek nem-
csak az ország, de a külföld híres gyártmányait és minőségileg jóval felülmúlják. Fő-
raktárunk a palaczk-osztályra különös gondot fordít s azt a legujabb, legtökéletesebb
tüvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Különösen felhívjuk a szives érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által
ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztes czimkével ellátott különleges palaczkokban
hozunk forgalomba. Ezen gyógyszer nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem egy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló
eredményrel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, üdülők, szop-
tatónők, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedőknél, női bete-
gek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedőknél**

Góliát, maláta sör kapható: *Fanky utóda Kiss Károlynál, Kádár János, Friedl és
Förös, Maár és Szabó, Lakatos Julia (Széchenyi-tér), Tisztviselők fogyasztási szövet-
kezete (Uri-utca), Reich Antal, Blaha István, Kern és Petrovics (Fő-utca).*

Kérjünk mindenütt kőbányai Részvény-sört.

Dr. Demetrovits Elek

üggvéd, irodáját

Fő-utca 14. szám alá helyezte át.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Üzlet eladás.

Fábry Testvérek

fő-utcai üzletében lévő férfi-, női- divat-
árúk, cipők, kalapok, harisnyák, vász-
nak, szallagok, csipkék, férfi és fiu
ingek, ugyszintén az üzlet berendezése
az összes bolti és kirakat állványok, üveges
iroda, gázcsövek és gázlámpák egy
tömegben vagy részletekben is *folyó évi*
október hó 30-án, délután 3
órákor a legtöbbet ígérőnek eladtnak
az üzlet helyiség is esetleg hozzá kibé-

179

relhető.

Spitzer Testvérek

zöldfa-utcai kereskedők (Zöldfa-szálloda alatt)
áru raktárát egy tömegben megvettük,
s a gyors lebonyolítás végett az árukat
potom áron, rövid idő alatt elárusítjuk.

Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. é d. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképsz-lámpák és mindenemű izzólámpa külölogasségek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyenott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett
ivlámpák

kaphatók. A villamos mű igazgatója

állalja

— *villamosvilágítási* —

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló lámpák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Ö cs. és apost. kir. Felsőháznak legfelső elhatározása folytán.
A közös katonai jótékony célokra szánt

XXV-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ezen az Osztrák birodalomban egyedül törvényesen engedélyezett pénzsorsjáték 18.389 nyereményt tartalmaz készpénzben 512.880 korona összegben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéséért a cs. kir. lottójövedék kezkesedik.

A hat év visszavonhatlanul 1906. december 20-án fog megjelenni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál, III. ker. Vordere Zollamtstrasse 7. sz. a. továbbá a lottógyűjtő lékben, dohánytözsdekben, adó-, posta-távirda és vasuti hivataloknál, valamint a lottóüzletekben s' b. kaphatók. Játékok sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki.

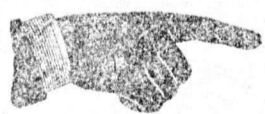
A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság (államsorsjátéki osztálya.)

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.” Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

